

### I. Najwcześniejsze lata Turawy

Turawa, położona w pięknej okolicy, otoczona kompleksami lasów i wód, długo wzbraniała się przed przybyszami. Odnosi się wrażenie, jakby książęta opolscy umyślnie pozostawiali tę część swego księstwa niedostępną dla osadnictwa, aby tuż pod swoją rezydencją posiadać obszerne tereny łowieckie. Z tej racji m.in. jeszcze w wiekach XIII i XIV napływ ludności w te rejony Śląska Opolskiego był mniejszy. W dokumencie z 1552 r. wymienia się Jerzego von Koenigsfelda jako pana na dwóch Kucharach. W późniejszych dokumentach z 1592 i 1600 r. wymienia się już tylko jedną z nich, bowiem w miejsce "zapomnianej" Kuchary, jak już wspomniano, pojawia się w 1562 r. nazwa Turawa. W tym miejscu wypada podać pochodzenie nazwy miejscowości Turawa. Otóż istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo, że powstała ona od wyrazu czeskiego "tur" (byk), bowiem na tym terenie prowadzono na szeroką skalę hodowlę bydła. Pojawienie się nazwy nie oznacza jeszcze powstania samej wsi. Turawa rozwijała się bardzo powoli. Zanim stała się samodzielną miejscowością, upłynęło prawie dwieście lat. Stało się to dopiero w XVIII w., w okresie kiedy dobrami turawskimi władał Loewenkron oraz rodzina Gaschinów. Turawa w owym czasie wraz z przysiółkiem Marszałki oraz folwarkami Rozocha i Kuchara należała do Kotorza Wielkiego. Do 1596 r. właścicielką Turawy była Katarzyna Kokorz von Kamenetz. Następnie odziedziczyła ją jej wnuczka Katarzyna Sedinitzky von Choltitz, która wyszła za mąż za barona Andrzeja Kochtitzkiego, pana na Koszęcinie i Lublińcu. W 1629 r. Katarzyna Kochtitzky z domu Sedinitzky sprzedała Turawę, Kotorz Wielki i Kotorz Mały, Kadłub Turawski, Ligotę Turawską, Trzęsinę Janowi von Dubrawka z Lassowitz i Skórkowa za 58 tysięcy talarów. Zakupił on także Bierdzany i Kobylno. W 1638 r. kompleks dóbr turawskich nabył baron Mikołaj von Blankowsky, za 30 tysięcy talarów. Od 1650 r. właścicielem Turawy był Jan von Blankowsky. Zmarł w 1681 r. Kolejnym właścicielem został jego syn Bogusław Ernest, szambelan cesarski. W kwietniu 1712 r. syn Bogusława Ernesta, Franciszek Karol von Blankowsky sprzedał dobra turawskie za 66 tysięcy florenów reńskich panu na Wieszowej, Kunarach i Niwodzie - Marcinowi Scholtzowi von Loewenkronowi, który zaczyna budowę pałacu. W tym czasie w Turawie, obok młyna, istniało jedynie sześć budynków zamieszkałych przez służbę. Scholtz pochodził z rodziny, która zasłużyła się dla Bytomia i rozwoju kopalnictwa rudy cynkowej w okręgu bytomskim. W marcu 1706 r. mieszczański ród Scholtzów został wyniesiony do czeskiego stanu szlacheckiego, zyskując prawa do herbu i nazwiska Scholtz von Loewenkron. W herbie miał pędzącego konia, a w klejnocie czarne skrzydło. Ojca Marcina, Jana Scholtza wymienia się z 1627 r. jako pełniącego urząd wójta w Bytomiu. Marcin Scholtz urodził się 11 listopada 1661 r. w Bytomiu. W 1701 r. przebywa w Tarnowcu gdzie zajmuje się, jeszcze wtedy nie stosowaną, metodą srebrzenia metalowych przedmiotów przy pomocy soli. Po uzyskaniu szlachectwa Marcin Scholtz von Loewenkron nabył dobra turawskie oraz posiadłości w kilku okręgach Górnego Śląska. Marcin był dwukrotnie żonaty. Pierwszą żoną była Anna Zuzanna Malcherowitz, a drugą, poślubioną w 1713 r., Maria Elżbieta von Skronsky, wdowa po von Schobergu, która zmarła w 1729 r. w Turawie. Ten bogaty górnośląski szlachcic rozbudował wieś, a w ostatnich latach swojego życia zbudował w Turawie swoją siedzibę, tj. południowe skrzydło obecnej budowli, której zakończenie pozostawił swojemu synowi Antoniemu. Marcin von Loewenkron zmarł 23 lutego 1731 r. również w Turawie, mając 72 lata.

## Historia

Wpisany przez Administrator  
niedziela, 12 czerwca 2011 12:39 - Poprawiony środa, 07 listopada 2018 16:39

---

### II. Kolejni właściciele pałacu w Turawie



Marcin von Loewenkron, obok rozpoczętej budowy obecnego pałacu, pozostawił wiele budynków towarzyszących. Otóż w niewielkiej odległości od wspomnianej budowy znajdowało się jak wiemy "mieszkanie pańskie". Prócz tego znajdowało się tam mieszkanie zarządcy z dwoma pokojami i dwoma izbami. Obok był browar, słodownia, suszarnia, gorzelnia, dom dla służby, spichlerz zbożowy, stajnia, stodoła, młyn, tartak, lodownia oraz ogród ozdobny z domkiem ogrodnika. Turawa w owym czasie liczyła 95 mieszkańców i 36 osób stanowiących personel majątku. Dobra Marcina przejął nieletni syn Antoni. Jako młody chłopak uczęszczał do gimnazjum jezuitów w Opolu, a następnie ukończył studia prawnicze. Nie wiadomo jednak na jakim uniwersytecie, ani też kiedy, uzyskał tytuł radcy sprawiedliwości. W 1746 r. ożenił się z Anną Barbarą von Garnier, córką Piotra von Garniera z Lublińca. Z sześciorga dzieci Antoniego i Barbary von Loewenkronów zmarły wszystkie, z różnych przyczyn, w bardzo młodym wieku. Sam Antoni von Loewenkron zmarł w 1759 r. mając zaledwie 44 lata i nie pozostawił po sobie żadnych spadkobierców. W swym krótkim życiu zdążył jednak dobudować w 1751 r., do rozpoczętego przez ojca Marcina pałacu, kaplicę w kształcie wieży, wyposażoną w zegar i dzwon. Wdowa Anna Barbara w 1760 r. wyszła po raz drugi za mąż za hrabiego Franciszka von Gaschinę z Żyrowa. Już rok później, bo w 1761 r., do istniejącego budynku pałacowego dobudowano od północy jedno skrzydło wraz z bramą wjazdową. Na parterze tej części pomieszczono kuchnię i dwie izby, a na piętrze trzy pokoje. W 1804 r. w wieku 78 lat zmarła hrabina Anna Barbara. Na mocy dokumentu z 1794 r., który został zatwierdzony 7 kwietnia 1804 r., dobra turawskie przeszły w ręce krewnych zmarłej i pierwszym właścicielem dóbr majoralnych został syn brata Anny Barbary - Franciszek Xawery von Garnier. Po jego śmierci majorat turawski liczył 33 791 mórg. Xawery von Garnier został pochowany w Kotorzu Wielkim w rodzinnym grobowcu. Od 1838 r. włościami turawskimi władał jego syn Franciszek Serafin, który w sierpniu 1841 r. otrzymał tytuł hrabiowski. Ów tytuł przechodził na kolejnych właścicieli Turawy. Turawa liczyła wtedy 581 mieszkańców, posiadała szkołę katolicką z nauczycielem i pomocnikiem, nadleśniczkę, młyn wodny, cegielnię, dwa piece hutnicze, staw rybny, lasy obfitujące w dziczyznę. 14 mieszkańców Turawy zajmowało się rzemiosłem. Kolejnym właścicielem dóbr turawskich był syn Serafina - Konstanty, który zmarł w 1861 r. Jego następcą został syn o tym samym imieniu. Ze względu na to, że w chwili śmierci ojca był osobą małoletnią, majątkiem zarządzali Hugo von Garnier oraz hrabia Bethusy z Bąkowa. Konstanty jako dorosły człowiek wstąpił do wojska i uzyskał w nim szlify oficerskie. W 1866 r. wziął udział w wojnie z Austrią. W okresie kierowania przez niego majoratem, majątki w Bierdzanach, Ligocie Turawskiej i Zakrzewiu Turawskim zostały wydzierżawione. W 1868 r., po śmierci Konstantego, majątek przejął młodszy brat Karol. On także był żołnierzem, brał udział w wojnie z Austrią oraz wojnie prusko-francuskiej w latach 1870-1871. Zmarł w 1898 r. Został pochowany w nowym grobowcu oddalonym od pałacu o około pół kilometra. Z początkiem dwudziestego wieku majątkiem turawskim władał graf Hubertus von Garnier. Był długoletnim deputowanym do Landtagu w Berlinie.

### III. Turawa w roku 1945

W połowie marca 1945 r., po zakończeniu działań wojennych na terenie Turawy, władze radzieckie przekazały Polsce Śląsk Opolski. Turawa od tego czasu stała się siedzibą gminy, w skład której weszły: Kotorz Mały, Kotorz Wielki, Rzędów, Zakrzów Turawski, Ligota Turawska, Bierdzany oraz przysiółki Trzęsina, Marszałki i Poliwoda. Gmina wówczas liczyła ponad 6 tys. mieszkańców i 1115 gospodarstw rolnych. Najważniejszymi instytucjami funkcjonującymi wtedy

## Historia

Wpisany przez Administrator

niedziela, 12 czerwca 2011 12:39 - Poprawiony środa, 07 listopada 2018 16:39

---

*były nadleśnictwo i tartak. Władzę administracyjną stanowiło Kolegium Zarządu Gminnego, w skład którego wchodził: wójt, podwojei ławnicy. Pierwsze Kolegium ukonstytuowało się 8 października 1945 roku. Pierwszym wójtem został Roch Stotko, podwójtem Tomasz Piotr Dichson; Stefan Podstolski, Jan Długosz i Teodor Halupczok zostali wybrani na ławników.*

*Autor: Walter Świerc "Turawa" Wydawnictwo Instytut Śląski Sp z o.o. w Opolu; Opole 1995  
(materiały wykorzystano za zgodą autora)*